

ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

E-ISSN: 2458-7559

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18560/cukurova.1061>

SERİN, Sakine (2017). İlkokul Öğretmenlerinin Maruz Kaldıkları Yıldırma (Mobbing) Eylemlerinin Branş Yönünden İncelenmesi. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 144-152.

CİLT 3, SAYI 1, YAZ 2017, s. 144-152

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN MARUZ KALDIKLARI YILDIRMA (MOBBİNG) EYLEMLERİNİN BRANŞ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Sakine SERİN¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin maruz kaldıkları yıldırma branş açısından incelemektir. Araştırma, tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini; 2013-2014 eğitim öğretim yılında Mersin ili merkez ilçelerinde (Yenişehir, Akdeniz, Toroslar ve Mezitli) millî eğitime bağlı ilkokullarda görev yapan 484 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler, öğretmenlerin maruz kaldıkları yıldırma eylemlerinin, sıklığını ölçmek için 5'li Likert türü ölçekten oluşan anketle toplanmıştır. Araştırmada frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi hesaplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin yıldırma maruz kalma durumunda branş açısından bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç ölçeğin alt boyutları olan, "görev" ve "sosyal ilişkiler" için de geçerlidir.

Anahtar Sözcükler: *Yıldırma, eğitim, sınıf öğretmeni, branş öğretmeni, ilkokul.*

A RESEARCH ON PRIMARY SCHOOL TEACHERS ARE EXPOSED TO INTIMIDATION (MOBBING) ACTIONS WITH RESPECT FIELD OF STUDY

Abstract

In this study, it has been examined that primary school teachers were exposed to intimidation (mobbing) actions with respect of study. This research is descriptive survey model. Sampling of this research consisted of 484 teachers who work at primary schools in Mersin city central districts (Yenişehir, Akdeniz, Toroslar, and Mezitli), 2013-2014 school year. The data was collected by survey which has 5 point likert scale. Frequency (f), percent (%), arithmetic average, standard deviation, and t-test were found by this this research. At the end of this research, there is no difference in reference to field of study about primary school teachers mobbing actions. This result is also valid for duty and social relations which are sub-dimensions of this scale.

Keywords: *Mobbing, education, teacher, subject, primary school.*

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, serin.sakine@gmail.com

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 13.02.2017

Accepted/Kabul: 17.04.2017

GİRİŞ

İnsan yaşamını içinde bulunduğu çevre doğrudan etkilemektedir. Zamanımızın büyük bir kısmını harcadığımız iş ortamı da bu çevrenin bir parçasıdır. Üstelik iş hayatının getirdiği olumlu ve olumsuz her şey yaşamın geri kalan kısmını da etkilemektedir. Çünkü zamanla insan işiyle bütünleşmekte ve iş dışında kalan zamanı da işi düşünerek geçmektedir.

Mutlu bir yaşam kadar mutsuz bir yaşamın da kaynağı olan iş ortamı genellikle olumsuz yanlarıyla gündemdedir. Bu gündemin başını son zamanlarda sık duymaya başladığımız psikolojik şiddet çekmektedir. Fiziksel şiddetten çoğu zaman daha da ağır olan psikolojik şiddet, mağdurlarına hayatı zindan etmekte, üretkenliğini olumsuz etkilemekte, sosyal yaşamında sıkıntılar oluşturmakta ve ruh sağlığını bozmaktadır. Tüm bunlara neden olan psikolojik şiddet iş yaşamında “mobbing” yani yıldırma, bezdirme olarak açıklanmaktadır. Yabancı dilden olduğu gibi geçen bu kavram çok eski değildir ve güncel bir kavramdır. Ülkemizde 10 yıldır Avrupa’da ise 20 yıldır gündemdedir. Ancak ne yazık ki kavram olarak bu kadar yeni olmasına karşın varlığı oldukça eskidir.

İşyerinde psikolojik şiddet (mobbing), mesleki yeterliliği tartışılan, zayıf kişilikli, kendine güveni az olan kişi ya da kişilerin, herhangi bir sebeple başlatıp, kademeli olarak artan ve sürekli olarak uygulanan sistemli davranışlardır. Tamamen ahlak dışı davranışları içerir. Mobbing, planlı bir şekilde yürütülen bıkırtma ve yok etmedir. Türkçede benzer davranışları ifade eden başka terimler de bulunmaktadır: Duygusal taciz, yıldırma, psikolojik terör, psikolojik baskı ve çatışma en çok kullanılanlardandır. Ancak ülkemizde de uluslararası kullanılan mobbing sözcüğü kabul görmektedir. İngilizce olan “mobbing” sözcüğü, “mob” kökünden gelmektedir. “Mob” sözcüğü, aşırı şiddetle ilişkili olan, çete, gürültücü kalabalık ve yasa dışı şiddet uygulayan grup anlamındadır. Sözcük, “mobile vulgus”dan türemiştir ve Latince “kararsız kalabalık” anlamını taşımaktadır. “Mobbing” kavramı ise topluca saldırma, sıkıntı verme ya da çevresini kuşatma anlamındadır (Bulut, 2007: 1).

Bu kavram, ilk olarak Avusturyalı bilim insanı Konrad Lorenz tarafından 1960’lı yıllarda, hayvanların kendi aralarında ya da sürü dışı yabancıya yönelik uyguladıkları tacizi tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. 1970’li yıllarda ise, Dr. Peter Paul Heinmann okul ortamında öğrenciler arasında yaşanan taciz ile zorbalık olaylarını ele almıştır. 1972’de İsveç’te, “Mobbing: Group Violence among Children” adını taşıyan kitabını yayınlamış ve çocuklar arasında yaşanan bu zorbalık ve şiddet davranışlarının önü alınmazsa mobbing sebebiyle kurbanların, ümitsizlik ve korku durumdan gelebilecek intihar olaylarını vurgulamıştır (Erdoğan, 2009: 319).

Çalışma yaşamında ise mobbing kavramı ilk kez, endüstri psikoloğu olan İsveçli Heinz Leymann tarafından 80’li yılların başında kullanılmıştır. Yıldırma (mobbing) konusundaki ilk araştırma 1984 yılında Leymann ve Gustavsson, ilk kitap ise 1986 yılında yine Leymann tarafından yayınlanmıştır. Leymann, çalışanlar arasında benzer şekilde uzun dönemli, saldırgan ve düşmanca davranışların varlığını saptaması sonucunda, mobbing kavramını kullanmıştır. Leymann (1996), şu şekilde tanımlamıştır; bir veya daha fazla şahıs tarafından genellikle bir bireye yönelik sistematik olarak yöneltilen etik olmayan ve düşmanca iletişim davranışlarıdır. Bu davranışlar kişiyi korunmasız ve yardıma muhtaç bir durumda olmasına neden olmaktadır. Yıldırma davranışlarının devam ettirilmesi yoluyla ise kişi içinde bulunduğu olumsuz durumdan kurtulamayacak hale getirilmektedir. Bu davranışlar çok sık aralıklarla (istatistiksel tanıma göre haftada en az bir defa) ve uzun süre (en az altı ay) tekrarlanır. Bu düşmanca davranışların çok sık tekrarlanması ve uzun bir dönemi kapsamaması oldukça büyük zihinsel ve sosyal ıstırapla sonuçlanmasına neden olur (Demir ve Çavuş, 2009: 14; İbicioğulları vd., 2009: 28; Çevik, 2011: 7). Örgütsel yapıda yıldırma, hiyerarşik ve fonksiyonel yıldırma olmak üzere iki şekilde uygulanır.

Hiyerarşik (dikey) yıldırma, aralarında ast ve üst ilişkisi bulunan kişilerin birbirine uyguladığı yıldırma, yatay yıldırma ise aynı unvan ya da pozisyonundaki kişilerin birbirine uyguladığı yıldırma olarak tanımlanır (Altinkurt, 2012: 18). Dikey psikolojik yıldırma otoriter yönetim tarzı olan örgütlerde rastlanır. Yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya olmak üzere iki çeşidi vardır (Karslıoğlu, 2011: 21). Yukarıdan aşağıya yıldırma bir üstün türlü nedenlerle, kadrosunda çalışan kişiye yönelik uyguladığı yıldırma (Ertek, 2009: 32). Mağdurun performansı, yeteneği ve becerisi yüksek olmasına rağmen mağdur verimsiz gibi gösterilerek daha önce göz önünde olmayan hatalar sürekli açığa vurulur (Çoban ve Hacızaferoğlu, 2011: 39-40; İncirlioğlu, 2013: 104). Aşağıdan yukarı yıldırma ise tam aksine, yöneticiyi dışlamaya ve sabote etmeye yönelik olarak; verdiği görevlerin yerine getirilmemesi ya da uzun sürede gerçekleştirilmesi, yöneticinin aldığı kararların sorgulanması, sürekli bir hatasının aranması ve bir hata yaptığında üzerine gidilmesi gibi davranışlar sergilenmektedir. Bu durumda tacizde bulunan genellikle tek bir kişi değildir, çoğu zaman tüm birim çalışanları ya da bir grup çalışan tacizde bulunmaktadır. Rekabetin çok olduğu örgütlerde yaşanma olasılığı daha çoktur (Ertek, 2009: 34; Karslıoğlu, 2011: 22).

Üst kademedan alt kademeye doğru veya alt kademedan üst kademeye doğru uygulanan yıldırma genellikle açık ve görünür iken, yatay yıldırma o kadar belirgin değildir. Eşit statüde bulunanlar genellikle uyguladıkları yıldırma kabul etmez, bunu işlerin karşılıklı bağımlılığının getirdiği bir çekişme olarak görürler. Yatay yıldırmanın nedenleri arasında çekememezlik, kıskançlık, kişisel hoşlanmama, rekabet, farklı bir ülkeden veya farklı bir bölgeden gelmiş olma, ırk, inanç ve politik nedenler sayılabilir (Tınaz, 2007: 169; Çomak, 2011: 39).

Yıldırma nedenlerini ayrıntılı olarak ortaya koyan bir çalışma bulunmamaktadır ve nedenini ortaya koyabilecek tek bir yöntemde söz konusu değildir. Çünkü yıldırma davranışları birden çok nedenin aynı anda etkileşime geçmesi yoluyla ortaya çıkabilir. (Onbaş, 2007: 18; Okçu, 2011: 55). Leyman'a göre yıldırma bir psiko-terördür ve sebebi, kıskançlık ve cinsiyet ayrımından, düşünce ve inanç ayrılığına kadar birçok faktör olabilir (İyem, 2008: 9). Mobbing eylemini doğuran sebepler bazı kaynaklarda belirli başlıklar altında toplanmıştır. Bunlar; saldırganın psikolojik yapısından kaynaklanan nedenler, organizasyon / işyeri kültüründen kaynaklanan nedenler, mağdurun psikolojik yapısından kaynaklanan nedenler ve toplumsal değer yargularından kaynaklanan nedenler (Güveyi, 2013: 1459). Bununla beraber, örgütsel sorunlar arasında oldukça önemli bir yer tutan yıldırma davranışının kimi bireyler tarafından uygulanması ve bazı bireylerin bu davranışların kurbanı olması tesadüf olarak algılanmamalıdır. Buradan hareketle yıldırma konusunda saldırganlar ve kurbanlar arasında da kişilik özellikleri açısından belirli farklılıkların olması beklenmektedir. Diğer bir deyişle kişilik yapısı ile yıldırma davranışlarına maruz kalma ya da davranışı gerçekleştirme arasında doğrudan ya da dolaylı olarak bir ilişki olduğu varsayılmaktadır (Dilmaç, 2009: 37; Avcı ve Kaya, 2010: 56; Günel, 2010: 40).

Günümüzde bu süreç dünya üzerinde tüm kültürlerde ve tüm iş yerlerinde görülebilmektedir. Dolayısıyla yıldırma maruz kalma riski, neredeyse herkes için geçerlidir. (Gül, 2009: 516-517). Bu risk göz önüne tutulduğunda, okullarda öğretmenlerin yıldırma davranışlarına maruz kalması geri dönüşü olmayan sonuçlar doğurabilir. Çünkü öğretmenler yetiştirdikleri neslin mimarlarıdır. Özellikle ilkököl çağı, öğrencilerin okula öğretmene ve hayata karşı bakış açılarının oluşmaya başladığı bir dönemdir. Bu denli önemli olan ilkökullarda, yıldırmanın araştırılması ve bazı şartlarda değişim gösterip göstermediğinin saptanması önem taşımaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ilkökullarda görev yapan öğretmenlerin branş ya da sınıf öğretmeni olma durumuna göre, yıldırma (mobbing) eylemlerine maruz kalma düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir.

Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin yıldırma (mobbing) davranışlarına maruz kalma düzeyleri branş ya da sınıf öğretmeni olma durumuna göre değişmekte midir?
2. İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin “görev” boyutuna bağlı olarak yaşadığı yıldırma davranışları branş ya da sınıf öğretmeni olma durumuna göre değişmekte midir?
3. İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin “sosyal ilişkiler” boyutuna bağlı olarak yaşadığı yıldırma davranışları branş ya da sınıf öğretmeni olma durumuna göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

İlkokullarda çalışan öğretmenlerin yıldırma (mobbing) davranışlarına maruz kalma düzeyleri branş ya da sınıf öğretmeni olma durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğinin incelendiği bu çalışma tarama modelindedir.

Bu model geçmişteki veya günümüzdeki bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyen ve tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1998: 77). Tarama modelinde, belli bir zaman kesiti içinde çok sayıda denek ve objeden elde edilen verilerin analizi ile araştırma problemlerine cevap aranır (Arseven, 2001: 104). Bu modelde gözleme, kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme ve kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere varma vardır. Tarama modelinde bilimin tasvir işlevi ön plandadır (Yıldırım, 1966: 67). Yöntemin avantajı da, araştırma yapılan kurumda mevcut düzeni bozmadan ve kurum personeline yönetsel güçlük çıkarmadan kullanılabilmesidir (Kaptan, 1999: 60).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 öğretim yılında Mersin ili merkez ilçelerinde (Yenişehir, Akdeniz, Toroslar ve Mezitli) millî eğitime bağlı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu evrendeki toplam öğretmen sayısı 3506'dır. Bu evrenden tesadüfi bir şekilde gönüllü olan 484 öğretmene ölçek uygulanmıştır. Tablo 1'de evren ve örneklemde bulunan, branş ve sınıf öğretmenlerinin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Evren ve Örneklemde Bulunan Branş ve Sınıf Öğretmenlerine İlişkin Dağılım

	Evrendeki Dağılım		Örneklemdeki Dağılım	
	f	%	f	%
Sınıf Öğretmeni	2707	77,2	406	83,9
Branş Öğretmeni	799	22,8	78	16,1
Toplam	3506	100,0	484	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, evrende bulunan öğretmenlerin % 77,2'si sınıf öğretmeni, %22,8'i ise branş öğretmenidir. Örneklemde bulunan öğretmenlerin ise % 83,9'u sınıf, % 16,1'i ise branş öğretmenidir. Bu veriler alınan örneklem evreni temsil ettiğini göstermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, Einarsen ve Raknes (1997) tarafından geliştirilen ve Cemaloğlu, (2007) tarafından Türkçeye uyarlanarak hazırlanan “Olumsuz Davranışlar Ölçeği (NAQ)” ile elde edilmiştir. Ölçek, “1- Hiç, 2- Ara sıra, 3- Ayda bir, 4- Haftada bir, 5- Her gün ” şeklinde sıralayarak, beşli likert türünde yıldırıcı davranışları belirlemeyi amaçlamıştır. Maddelerde yıldırma veya mobbing kelimeleri telaffuz edilmemiştir. Böylece ölçek, uygulanan kişilerin yaşadığı durumu etiketlemeden ölçme şansı vermiştir. Olumsuz Davranışlar Ölçeğinin bu araştırmadaki

Cronbach's Alpha (α) katsayısının 0.85 olduğu belirlenmiştir. Cronbach's Alpha (α) katsayısının 0.70'in üzerinde olması ölçek puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2004:165).

Güvenirliliği kabul edilebilir nitelikte olan verilerin betimsel analizinde frekans (N), yüzde (%), aritmetik ortalama ve standart sapma analizleri kullanılmıştır. İlkokul öğretmenlerinin yıldırma davranışlarına maruz kalma durumlarının branş ya da sınıf öğretmeni olma durumuna göre değişip değişmediğinin belirlenmesi için t- testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Dağılımlardan elde edilen sonuçlar tablo halinde sunulmuş, yorumlanarak gerekli çözüm önerileri getirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinden elde edilen verilere ve bu verilere ilişkin istatistiksel bulgulara yer verilmiştir. Bu bağlamda ilkokul öğretmenlerinin sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bulgular ve t testi analizi Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. Yıldırma Puanlarının Branş Durumuna Göre Bağımsız Grup t-testi Sonuçları

Branş	N	\bar{X}	s.s	sd	t	p
Sınıf öğretmeni	406	26,60	7,37	240	1,22	0,22
Branş öğretmeni	78	28,38	11,96			

Tablo 2'de ilkokul öğretmenlerinin sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeylerinin, anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=1,22$; $p>05$). Bu sonuca göre ilkokulda görev yapan öğretmenlerin yıldırma davranışlarına maruz kalmaları sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre değişmemektedir. Başka bir ifade ile bu değişkenlerin katılımcıların yıldırma ile ilgili algı düzeylerini etkilemediği sonucuna varılmaktadır. Aritmetik ortalamaları ise; sınıf öğretmenlerinin 26,60 iken branş öğretmenlerinin 28,38'dir.

Olumsuz davranışlar ölçeğinin alt boyutları olan görev ve sosyal ilişkiler alt boyutları açısından da farkın olup olmadığı incelenmiştir. Tablo:3'de ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin yıldırmanın "görev" boyutuna bağlı olarak, maruz kalma düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bulgular ve t testi analizi verilmiştir.

Tablo 3. Görev Alt Boyutu Puanlarının Branş Durumuna Göre Bağımsız Grup t-testi Sonuçları

Branş	N	\bar{X}	s.s	sd	t	p
Sınıf öğretmeni	406	8,07	2,80	240	0,45	0,96
Branş öğretmeni	78	8,05	3,02			

Tablo 3'de yıldırmanın görev alt boyutuna bağlı olarak, ilkokul öğretmenlerinin sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeylerinin, anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=0,45$; $p>05$). Bu sonuca göre yıldırmanın görev alt boyutuna bağlı olarak, ilkokul öğretmenlerinin sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre, yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeyleri değişmemektedir. Tablo 3'de görüldüğü üzere aritmetik ortalamalar da bir birine oldukça yakın çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları 8,07 iken branş öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları 8,05'tir.

Olumsuz davranışlar ölçeğinin diğer alt boyutu olan sosyal ilişkiler alt boyutu açısından da farkın olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4’de ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin yıldırmanın “sosyal ilişkiler” boyutuna bağlı olarak, maruz kalma düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bulgular ve t testi analizi verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal İlişkiler Alt Boyutu Puanlarının Branş Durumuna Göre Bağımsız Grup t-testi Sonuçları

Brans	N	\bar{X}	s.s	sd	t	p
Sınıf öğretmeni	406	18,53	5,16	240	1,69	0,92
Branş öğretmeni	78	20,33	9,62			

Tablo 4’de yıldırmanın sosyal ilişkiler alt boyutuna bağlı olarak, ilkokul öğretmenlerinin sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeylerinin, anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=1,69$; $p>05$). Bu sonuca göre yıldırmanın sosyal ilişkiler alt boyutuna bağlı olarak, ilkokul öğretmenlerinin sınıf ya da branş öğretmeni olma durumuna göre, yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeyleri değişmemektedir. Tablo 4’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları 18,53 iken branş öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları 20,33’dür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

2013-2014 öğretim yılında Mersin ili merkez ilçelerinde (Yenişehir, Akdeniz, Toroslar ve Mezitli) millî eğitime bağlı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin yıldırma (mobbing) eylemlerine maruz kalma düzeyleri branş ya da sınıf öğretmeni olma durumuna göre farklılaşmamaktadır. Bu durum ölçeğin alt boyutları olan “görev” ve “sosyal ilişkiler” puanlarında da geçerlidir.

Benzer sonuçlar Öğretmen (2013:65)’in “Mobbingin İş Doyumuna Etkisi: Mersin İli Tarsus İlçesinde Görev Yapan Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma” konulu yüksek lisans tezinde, Erdoğan (2012:119)’ın “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmen Algılarına Göre Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Örgüt İklimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde, Çam (2010:95)’in İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemleri ile Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki (Van İli Örneği)” konulu yüksek lisans tezinde ve Abay (2009:72)’in “İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Psikolojik Şiddet Algıları ile Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde de geçerlidir. Tüm bu çalışmalarda da branş değişkenine göre bir fark bulunmazken Ertürk (2005:91-94)’ün “Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Ortamında Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemleri (Ankara İli İlköğretim Okulları Örneği)” konulu yüksek lisans tezinde, uygulamış olduğu ölçeğin “kendini gösterme ve iletişim” ve “itibara saldırı” alt boyutlarında sınıf öğretmenlerinin daha fazla yıldırma maruz kaldığını ancak sosyal ilişkiler alt boyutunda bir farkın olmadığını bulmuştur. Gökçe (2006:155)’nin “İş Yerinde Yıldırma: Özel ve Resmî İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma” konulu doktora tezinde ve Öz (2010: 84)’ün “Öğretmenlerin İş Yerinde Yıldırma (Mobbing) Algıları” konulu yüksek lisans tezinde sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerinden daha fazla yıldırma davranışlarıyla karşılaştığı ortaya koyulmuştur. Fakat Ertürk (2011:105)’ün İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmen ve Yöneticilere Yönelik Duygusal Yıldırma Davranışlarının İncelenmesi (Yıldırma Davranışlarının Meydana Gelmesinde Etkili Olan Faktörler)” konulu doktora tezinde, önceki konulan bulgunun tam aksine branş öğretmenlerinin yıldırma sınıf öğretmenlerine oranla daha fazla maruz kaldığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Eğerci (2009:114)’nin “İlköğretim Okullarında Görev Yapan

Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Psikoşiddetin (Mobbingin) Örgütsel Güven Düzeyine Etkisi” konulu yüksek lisans tezinde de branş öğretmenlerinin yıldırma davranışlarıyla daha fazla karşılaştığı bulunmuştur.

Yıldırma tüm iş ortamlarında olduğu gibi okullarda da verimliliği düşürmekte, enerji ve zaman kaybına neden olmaktadır. Bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak amacıyla, öğretmenlere ve okul yöneticilerine aşağıda açıklanan öneriler sunulmuştur:

1. Yıldırmanın tanımı ve kapsamı öğretmen ve yöneticiler tarafından bilinmelidir. Psikolojik şiddet fiziksel şiddet kadar açıkça görünmediği için yıldırmanın öğretmenler ve yöneticiler tarafından iyi bir şekilde bilinmesi önemlidir.
2. Okulda çalışanlar arası sorunlar görmezden gelinmemeli, yöneticiler tüm öğretmenlere karşı eşit mesafede olmalıdır. Branş veya sınıf öğretmeni şeklinde bir ayırım yapılmamalıdır.
3. Branş ve sınıf öğretmenlerinin birbirleriyle ve yöneticilerle olan iletişimlerini güçlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Abay, A. (2009). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Psikolojik Şiddet Algıları İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altınkurt, Y. K. (2012). *Üniversite Çalışanlarının Psikolojik Yıldırma Algıları ile Denetim Odağı Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arseven, A. (2001). *Alan Araştırma Yöntemi*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Avcı, U. ve Kaya, U. (2010). Yıldırma (Mobbing) ve Kişilik İlişkisi: Hizmet Sektörü Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 12(2), 51-79.
- Bulut, H. (2007). *Ortaöğretim Öğretmenlerinin Psikolojik Şiddet Düzeyi (Mobbing)*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çam, Z. (2010). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemleri İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki (Van İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çevik, S. K. (2011). *Üniversitelerde Öğretim Elemanlarının Yıldırma (Mobbing) Davranışlarına Maruz Kalma Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çomak, E. (2011). *İlköğretim Öğretmenlerinin İlköğretim Okullarında Yaşadıkları Yıldırma Durumları*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, Y. ve Çavuş, M. F. (2009). Mobbing’in Kişisel ve Örgütsel Etkileri Üzerine Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(1), 13-23.
- Dilmaç, B. (2009). *Genel Liselerde Görev Yapmakta Olan Yönetici ve Öğretmenlerin Yıldırma İlişkinin Algılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eğerci, T. Ç (2009). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Psikoşiddetin (Mobbingin) Örgütsel Güven Düzeyine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Einarsen, S. ve Raknes, B. I. (1997). Harassment in the workplace and the victimization of men. *Violence and Victims*, 12(3), 247-263.
- Erdoğan, G. (2009). Mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Temmuz-Ağustos (83), 1-33.

- Erdoğan, Ö. (2012). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmen Algularına Göre Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Örgüt İklimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertek, S. Ş. (2009). *Yıldırma ve Yıldırma Mağduru Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertürk, A. (2011). *İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmen ve Yöneticilere Yönelik Duygusal Yıldırma Davranışlarının İncelenmesi (Yıldırma Davranışlarının Meydana Gelmesinde Etkili Olan Faktörler)*. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ertürk, A. (2005). *Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Ortamında Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemleri (Ankara İli İlköğretim Okulları Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gökçe, A. T. (2006). *İş Yerinde Yıldırma: Özel ve Resmi İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gül, H. (2009). İş Sağlığında Önemli Bir Psikososyal Risk: Mobbing-Psikolojik Yıldırma. *TAF Prev Med Bull*, 8(6), 515-520.
- Günel, D. (2010). İşletmelerde Yıldırma Olgusu ve Yıldırma Mağdurlarının Kişilik Özelliklerine İlişkin Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(3), 37-65.
- Güveyi, Ü. (2013). Memur Disiplin Hukukunda Mobbing. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 1455-1481.
- Hacıcaferoğlu, S. ve Çoban B. (2011). Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü Personelinin Çalışma Ortamında Maruz Kaldığı Yıldırma Davranışlarının İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 38-50
- İbicioğlu, H. – Çiftçi M. – Derya S. (2009). Örgütlerde Yıldırma (Mobbing): Kamu Sektöründe Bir İnceleme. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 25-38.
- İncirlioğlu, L. (2013). İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) Konusunda İşverenlerin Sorumluluk ve Yükümlülükleri. *Kamu- İş Dergisi*, 13(1), 103-113.
- İyem, C. (2008). *Futbol ve Mobbing: Sakaryaspor Üzerine Bir Değerlendirme*. Sakarya: Bilgi Kültür Merkezi Yayınları.
- Kaptan, S. (1999). *Bilimsel araştırma teknikleri*. Ankara : Gazi Yayınları.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Karşlıoğlu, G. (2011). *İşyerinde Mobbing (Psikolojik Taciz) ve Çalışan Motivasyonu Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Leymann, H. (1996). The Content and Development of Bullying at Work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(2), 165-184.
- Okçu, V. (2011). *Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri ile Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıkları ve Yıldırma Yaşama Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Onbaş, N. (2007). *İlköğretim Okullarında Öğretmenlerin Eğitim Örgütlerinde Duygusal Şiddete İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öğretmen, H. (2013). *Mobbingin İş Doyumuna Etkisi: Mersin İli Tarsus İlçesinde Görev Yapan Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öz, Ş. (2010). *Öğretmenlerin İş Yerinde Yıldırma (Mobbing) Alguları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tınaz, P. (2007). Mobbing: İşyerinde Psikolojik Taciz. *Çalışma İlişkileri Kongresi*. İzmit: TÜRK-İŞ ve Kocaeli Üniversitesi, 159-171.

Yıldırım, C. (1966). *Eğitimde Araştırma Metotları*. Ankara: Akyıldız Matbası.